ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ՀԱՅՈՑ ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՎ Տ. ԵՂԻՇԵ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ

Մոտավորապես չորս տարի Մայր Աթոռը և անձամբ Վեհափառ Հայրապետը իրական և խորին վիշտ էին ապրում Երուսաղեմի հայոց Սրբոց Հակոբյանց միաբանության մեջ, Հորդանանի հայ համայնքի ծոցում, Հայոց Պատրիարքության շուրջ ստեղծված անբաղձալի կացության հետևանքով, որը միաժամանակ իր տխուր անդրադարձումն էր ունենում Սփյուռքի մեր ազգային-եկեղեցական կյանքի վրա։

Վեհափառ Հայրապետը երբ մայիսին խաղաղության առաքելությամբ գտնվում էր ԱՄՆ-ում, ամրապնդելու համար մեր սուրբ հավատի և Հայաստանյայց Եկեղեցու միությունն ու հայ կյանքի ներքին խաղաղությունը, առաջնորդված միշտ բարի մտադրություններով և ներշնչված մեր Ս. Եկեղեցու շինության և միասնականության ոգով, Նյու-Յորքից, Իր 7 հունիսի հետևյալ հեռագրով, բավ համարելով գերաշնորհ Տ. Եղիշե եպիսկոպոսի նկատմամբ եղած կարգադրությունը, նրան վերադարձնում էր փիլոնը և արքության պատիվը.

«Առաջնորդված մեր Եկեղեցվո և մեր նվիրապետական Աթոռներու միասնականության և խաղաղության ոգիով, ընդառաջելով Ս. Աթոռիդ միաբանության մեծամասնության խնդրանքին, նկատի առնելով Մեր լիազոր Սերովբե եպիսկոպոս Մանուկյանի 4 հունիս թվակիր զեկուցումը և Ձեր վերջին երկու Մեզ ուղղյալ նամակներու բովանդակությունը, Մենք այսու կնայտնենք Ձեզ, թե բավ կհամարենք 1957 ապրիլի վճիռով Ձեր կախակյումը, վերադարձնելով Ձեզ նաև արքության պատիվը, համոզված ըլլալով, թե այսուհետև Ձեր իմաստուն ու շրջահայաց գործունեությամբ պիտի ծառայեք Ձեր Ս. Աթոռին և մեր Եկեղեցվո միության գերագույն շահերուն։ Կմաղթենք Ձեզ առևշատություն և Ձեր սուրբ գործոց հաջողություն»։

Հունիս 9 թվակիր հեռագրով գերաշնորհ Տ. Եղիշե արքեպիսկոպոսը իր որդիական երախտագիտությունն էր հայտնում Վեհափառ Հայրապետին՝ Նրա բարձր վստահության համար.

«Մեծ ուրախությամբ և երախտագիտական զգացումներով ստացա Ձերդ Ս. Օծության հեռագիրը՝ իմ փիլոնազրկման վերջացվիլը հաղորդող։ Կներկայացնեմ խորին շնորհակալություններս Ձերդ Վեհափառության, մաղթելով Ձեզի երկար և երջանիկ կյանք, և հաստատություն Մայր Աթոռոս»։

Հունիսի 7-ին, Սրբոց Հակոբյանց միաբանության ընդհանուր ժողովը նիստ գումարելով Պատրիարքարանի դահլիճում, կազմում է պատրիարքական ընտրելիների հնգանուն ցանկ, որի վրայից հաջորդ օրը, հունիսի 8-ին, գաղտնի քվեարկությամբ և 23 ներկա ժողովականների 18 քվեների բացարձակ մեծամասնությամբ պատրիարք է ընտրվում գերաշնորհ Տ. Եղիշե արքեպիսկոպոս Տերտերյանը։

Պատրիարքական ընտրության արդյունքը հեռագրով հաղորդվում է Ամենայն Հայոց Հայրապետին։

Նորին Ս. Օծությունը Բուենոս-Այրեսից ուղարկում է նորընտիր ամենապատիվ Սրբ-

բազան Պատրիարք Հոր հետևյալ շնորհավորական հեռագիրը.

«Կշնորհավորեմք Զեզ Ձեր Երուսաղեմի Պատրիարք ընտրվելուն առթիվ: Մեր խնդակցությունները Ձեր ուրախ գահակալության, ինչպես նաև Սրբոց Հակոբյանց միաբանության: Սրտանց կմաղթեմք, որ Ս. Հակոբա նապատիվ Տ. Եղիշե Պատրիարքի ընտրությունը շնորհավորում է նաև Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի ատենապետ գերաշնորհ Տ. Սահակ արքեպիսկոպոս Տեր-Հովհաննիսյանը հետևյալ հեռագրով.

«Գերագույն Հոգևոր Խորհուրդը շնորհավորում է Ձեր ընտրությունն ու գահակալու-

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՎ Տ. ԵՂԻՇԵ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԵՐՏԵՐՅԱՆ,
ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ՀԱՅՈՑ

Աթոռը տևական բլլա և Ձեր սուրբ առաքելությունը հաջող խաղաղության մեջ և մեր Ս. եկեղեցվո միասնականությունը Ս. Էջմիածնի օրհնությամբ:

Հայկազուն Սրբազանը Մեզ կներկայացնե արարողության ընթացքին»:

Հանուն Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի, ամենապատիվ Տ. Եղիշե Պատրիարքի ընտրությունը Ս. Երուսաղեմի Հայոց Պատրիարքական Աթոռի վրա և մաղթում է Ձեզ բեղմնավոր ու խաղաղ գործունեություն, հզուտ Հայ Եկեղեցու, Ս. Աթոռիդ միաբանության և հայ ժողովրդի»:

Օգոստոսի 10-ին, Հորդանանի բարեխնամ կառավարությունը վավերացնում է ամենա-

պատիվ Տ. Եղիշե արքեպիսկոպոսի պատրիարքական ընտրությունը։

Ամենապատիվ Տ. Եղիշե սրբազան արքեպիսկոպոսի գահակալության հանդեսը կատարվում է Երուսաղեմում, օգոստոսի 21-ին, կիրակի օրը։

Երեկոյան ժամը 5-ին, Պատրիարք Սրբազան Հայրը Պատրիարքարանից «Հրաշափառ»-ով առաջնորդվում է Մայր Տաճար։ Դասի երկու կողմերում տեղ են գրավել պետական պաշտոնական անձնավորություններ և հարանվանությունների ներկայացուցիչներ, այլ հրավիրյալներ և խուռն ժողովուրդ։

Սրբազան Պատրիարք Հայրը առաջնորդվում է Ավագ Սեղան։ Եկեղեցական արարողության ավարտին բեմից կարդացվում են արքայական հրովարտակի նախ արաբերեն բնագիրը, ապա նույնի հայերեն և անգլերեն թարգմանությունները։

Գերաշնորհ Տ. Հայրիկ եպիսկոպոսի հանուն Սրբոց Հակոբյանց միաբանության արտասանած ողջույնի սրտագին խոսքերից հետո, նորընտիր պատրիարքը, ծնրադիր Ավագ Սեղանի առաջ, գլխաբաց, ծանր և հանդիսավոր արտասանում է իր ուխտը.

«Խոստանամ և ուխտեմ առաջի Աստուծոյ և առաջի Սրբոյ Սեղանոյս՝

Խղճի մտօք և հաւատարմութեամբ հսկել գործադրութեան կարգաց, կանոնաց և աւանդութեանց միաբանութեան Առաքելական Աթոռոյս Ս. Յակոբեանց :

Ուխտեմ լինել հաւատարիմ Ազգիս և Հայրապետական վերին իշխանութեան Ամենայն Հայոց, կարգաց և կանոնաց Հայաստանեայց Սուրբ Եկեղեցւոյ:

Նաև ուխտեմ կալ մնալ հաւատարիմ Նորին Վեհափառութեան Յորդանանու Հաշիմական Թագաւորին և իմաստուն և արդարասէր Կառավարութեան Նորին:

Ընկալցի զոխտս և զգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արասցէ ի մեզ Տէր, և զգործս ձեռաց մերոց յաջողեսցէ մեզ: Ամէն»:

Ուխտի կատարումից հետո, բեմի վրա գտնվող եպիսկոպոսական զգեստավորումով վեց եպիսկոպոսներ, իրենց ձեռքերը դնում են նորընծա Սրբազան Պատրիարք Հոր գլխին և «Պահպանիչ» արտասանում։

Ապա, հանուն Ամենայն Հայոց Հայրապետի, առաջինը նորընտիր Պատրիարքին ողջունում է և շնորհավորում Ս. Էջմիածնի Հոգևոր Ճեմարանի վերատեսուչ գերաշնորհ Տ. Հայկազուն եպիսկոպոս Աբրահամյանը, որը ուխտավորաբար գտնվում էր Երուսաղեմում, իր միաբանակից եղբայրների մոտ.

«Ամենապատիվ Տ. Եղիշե Սրբազան Արքեպիսկոպոս Տերտերյան, արժանընտիր Պատրիարք Առաքելական Ս. Աթոռոյս, բարեխնամ և Ամենապատիվ Սրբազան Հայր.

Հանուն Նորին Ս. Օծության Տ. Տ. Վազգեն Ա Սրբազնագույն Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց և հանուն Գերագույն Հոգևոր Խորհրդոյ Սրբո Էջմիածնի, լիազորված եմ այս հանդիսավոր պահուն հաղորդել Ձերդ Ամենապատվությանը Վեհափառ Հայրապետի սրտագին մաղթանքները և շնորհավորությունները Ձեր գահակալության այս բարեբաստիկ առիթով։

Ս. Էջմիածնի սիրո ձայնն է այս պահուս, որ կհնչե նվիրական այս սրբազան կամարներուն տակ։ Ձայնը օրհնության, ձայնը ուրախության և ձայնը ցնծության։ «Առանց Էջմիածնի չկա հայ ժողովուրդ, և առանց հայ ժողովրդի չկա Էջմիածին։ Ս. Էջմիածնի սյունները հանգչում են ոչ միայն Արարատյան դաշտի հողին մեջ, այլ անոնք խարսխված են ամեն մեկ հայի սրտի և հոգու մեջ»,— ըսած է մեր անմահ բանաստեղծներեն Ավետիք Իսահակյանը։

Դարեր, դարեր շարունակ, Լուսավորչի և Ս. Գլխադրի կանթեղներուն մաքուր լույսը իրարու հետ զոդված, մեկ կամար կազմած և լուսավորած են հայ հավատացյալ ժողովուրդի սիրտն ու հոգին ի սփյուռս աշխարհի։ Դարեր առաջ Աստվածորդին իջավ այս սրբազան քաղաքին վրա, Աստվածորդին իջավ նաև Այրարատյան դաշտը և այնտեղ կերտեց հայության Սրբության Սրբոցը՝ Ս. Էջմիածինը։

Ճշմարտության լույսին տակ, երբ այսօր իր բովանդակ շքեղանքով զարդարված է Առաքելական Ս. Աթոռը և ամենուն սիրտին մեջ խինդ ու ծիծաղ կա, ան կտարածվի, կմեծնա և կհասնի մինչև Ս. Էջմիածնի կամարներուն տակ և կուրախացնե տասնամեկ տարիներե ի վեր տրտմյալ հոգիները։ Հոգևոր այս տանը զավակներուն հետ ևս առավել ուրախ է նաև Ազգիս Վեհափառ Հայրապետը Իր բոլոր զավակներով միասին, և ինչո՞ւ չէ՝ նաև ամբողջ Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին։

Ձեր հավատարմության նվիրական ուխտը, զոր ծնկաչոք և հուզումով կատարեցիք այս հանդիսավոր պահուս հանդեպ Ս. Էջմիածնի և Ամենայն Հայոց Հայրապետին, խորապես կհուզե և կուրախացնե մեր բոլորի հոգիները։

Ամենապատիվ Սրբազան Հայր, թող հնչեն զանգակները մեր նվիրական սրբավայրերուն և իրենց ձայնին թող միացնեն մեր արցունքն ու ուրախությունը, ի մխիթարություն մեր տառապած հոգիներուն։

Ահա այս զգացումներով, անգամ մը ևս Նորին Ս. Օծությունն Վեհափառ Հայրապետի անունով կշնորհավորենք Ձեզ և կմաղթենք, որ Աստված Իր արևի բարի և տաք ճառագայթները առաջին անգամ ցողե այս սրբա-

վայրի գմբեթին վրա և Զերդ Ամենապատվության շնորհե խաղաղ և երջանիկ օրեր, որպեսզի Դուք առաջնորդեք Ձեզ հանձնված հոտը «առ ջուրս հանգստեան»։

Ապա ամենապատիվ Տ. Եղիշե Սրբազան Պատրիարքը արտասանում է իր ուխտի գեղեցիկ քարոզը։

Քարոզից հետո Սրբազան Պատրիարքը առաջնորդվում և ապա հանդիսավորապես բարձրանում է առաջին անգամ Տյառնեղբայր Հակոբոս առաքյալի Աթոռի պատվանդանի վրա, որպես լրումը և պսակը գահակալության հանդեսին և ընդունում շնորհավորությունները հոգևորական դասի, եկեղեցական և աշխարհական պաշտոնական անձնավորությանց։

Ամենապատիվ Տ. Եղիշե Սրբազան Պատրիարքը ծնվել է 1910 թվականին, Վասպուրական աշխարհի Ոշտունյաց գավառի Կայնամիրան գյուղում, գյուղապետի ընտանիքում։

1915 թվականին իր ծնողների և համաքաղաքացիների հետ գաղթում է Պարսկաստան, ապա վերադառնում Վան և նույն տարին ընդմիշտ հեռանում իր ծննդավայրից, տարագրվելով Միջագետքի Բագուբա քաղաքը։ Ապա ընդունվում է Նահր էլ-Օմարի որբանոցը մինչև 1922 թվականը։

Նույն թվականին բազմահազար որբեր Հ. Բ. Ը. Միության նախաձեռնությամբ Միջագետքից փոխադրվեցին Երուսաղեմ՝ Արարատյան որբանոցը։ Որբերի հետ է նաև Եղիազարը, ապագա Սրբազան Պատրիարքը, որը 1924 թվականին, Դուրյան Պատրիարքի օրոք, ընդունվում է Երուսաղեմի ժառանգավորաց վարժարանը։ Աշակերտում է Եղիշե Դուրյան և Թորգոմ Գուշակյան պատրիարքներին, Բաբգեն կաթողիկոս Կյուլեսերյանին։ Ընծայարանի դասընթացը հաջողությամբ, ավարտելով, 1928 թվականին Դուրյան պատրիարքի ձեռքով ձեռնադրվում է սարկավագ, իսկ 1932 թվականին, Թորգոմ Պատրիարքից՝ կուսակրոն քահանա։

1933—1936 թվականներին գավազանակիրը և անձնական քարտուղարն է լինում Թորգոմ պատրիարքի։ 1937—1945 թվականներին՝ տեսուչ Ժառանգավորաց վարժարանի և Ընծայարանի։

1944 թվականին ընտրվում է լուսարարապետ, իսկ 1949 թվականին, Տ. Կյուրեղ պատրիարքի մահից հետո՝ պատրիարքական տեղապահ։

1951 թվականի հուլիսին Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճարում, եպիսկոպոս է ձեռնադրվում, օծակից ունենալով Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին, Տ. Սուրեն, Տ. Նորայր և Տ. Սահակ ծայրագույն վարդապետներին։

Մինչև 1956 թվականը վանքում համատեղում է նույն պաշտոնները։

1960 թվականի հունիսի 8-ին ընտրվում է Պատրիարք Երուսաղեմի հայոց Առաքելական Աթոռին։

1932—1956 տարիներին Եղիշե սրբազանը, բացի վերոհիշյալ պաշտոններից, անդամակցում է նաև վանքի միաբանական և վարչական ժողովներին, ունենում է մանկավարժական բեղուն գործունեություն՝ որպես ուսուցիչ Ժառանգավորաց վարժարանի և Թարգմանչաց վարժարանի։

1939—1956 թվականներին եղել է Ս. Աթոռի պաշտոնաթերթ «Սիոն» ամսագրի խմբագրապետը։

Սրբազան պատրիարքը հեղինակն է նաև բանաստեղծական չորս հատորների՝ «Մագդաղինեն մեղրամոմե», «Խորտակման գիշերներ», «Անծանոթը» և «Ակեղդամա», ինչպես նաև երեք արձակ հատորների՝ «Հայաստանյայց Եկեղեցին երեկ և այսօր», «Նարեկը հայ գրականության մեջ» և «Լեռան վրայեն»։

Նորընտիր Սրբազան Պատրիարք Հայրը գտնվում է իր հոգևոր և իմացական ուժերի հասունության շրջանում։

Վստահ ենք, որ Նորին Ամենապատվությունը իր հաստատ արժանիքներով, ի գլուխ Ս. Երուսաղեմի զինվորյալ միաբանության, իր կարելին ի գործ պիտի դնի լավագույնս և բոլորանվեր ծառայելու համար Երուսաղեմի Առաքելական Ս. Աթոռին, որի հիմնական կոչումն է միջազգային Ս. Տեղյաց մեջ հայ ժողովրդի դարավոր իրավունքների պաշտպանությունը, ինչպես նաև աննահանջ սպասավորությունը մեր ժողովրդի հավատի, բարեպաշտության և իմացական լուսավորության, Հայաստանյայց Եկեղեցու սիրո և միության կանոնի տակ։

«Էջմիածին» ամսագրի խմբագրությունը, հանուն Մայր Աթոռի միաբանության և իր բազմահազար ընթերցողների, սրտագին շնորհավորելով ամենապատիվ Տ. Եղիշե սրբազանի ընտրությունն ու գահակալությունը, մաղթում է աղոթքաշեն պատրիարքություն՝ հուրախություն Մայր Աթոռի և Վեհափառ Հայրապետի, ի մխիթարություն հայ հավատացյալ ժողովրդի և ի պայծառություն Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու։